

Huvudman

BERGS KOMMUN
bergs.kommun@berg.se

Beslut

Datum 2025-10-29

Dnr 2025:6068

Sida 1 (16)

Ärendet

Tillsyn av grundskolan Rätans skola i Bergs kommun

Beslut

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Bergs kommun att senast den **27 mars 2026** ha vidtagit nedan angivna åtgärder avseende brister rörande mottagande och undervisning av nyanlända, studiehandledning på modersmål, särskilt stöd, frånvaro samt arbete mot kränkande behandling. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas till Skolinspektionen.

Om Bergs kommun inte följer detta föreläggande kan mer ingripande sanktioner komma att aktualiseras.

Beslutet om föreläggande gäller omedelbart enligt 26 kap. 10 § tredje stycket skollagen. Beslutet om föreläggande får enligt 28 kap. 2 och 18 §§ skollagen inte överklagas.

Bergs kommun ska vidta följande åtgärder

Mottagande och undervisning av nyanlända elever

1. Rektorn ska se till att det inom två månader från mottagandet av en nyanländ elev görs en bedömning av elevens kunskaper om inte en sådan bedömning är uppenbart onödig. Detta avser nyanlända elever som mottagits vid verksamheten efter Skolinspektionens besök i september 2025 och där Rätans skola är elevens första skolplacering i landet. Av huvudmannens redovisning ska framgå för hur många elever en sådan bedömning genomförts och när dessa elever mottogs vid skolan. Om rektorn ansett att en bedömning varit uppenbart onödig ska en redogörelse för orsakerna till denna bedömning ges in till Skolinspektionen i samband med redovisningen (3 kap. 12 c och d §§ skollagen, samt Skolverks föreskrifter om bedömning av nyanlända elevers kunskaper (SKOLF 2016:10))

Studiehandledning på modersmålet

1. Se till att elever som är i behov av studiehandledning på modersmålet får det. Rektorn ska dokumentera hur många elever som bedömts vara i behov av studiehandledning under perioden 29

oktober 2025 till 27 mars 2026, hur många elever som ges studiehandledning samt en beskrivning av hur eleverna får studiehandledning på modersmålet. (5 kap. 4 § skolförordningen [2011:185])

Särskilt stöd

1. Se till att, vid minst ett tillfälle innan den 27 mars 2026, informera samtliga lärare om skollagens krav avseende när de ska anmäla till rektorn att en elev kan vara i behov av särskilt stöd och skolans rutiner för detta. Inkom med en redogörelse för när och hur informationen har förmedlats. (2 kap. 34 § andra stycket samt 3 kap. 5 och 7 §§ skollagen)
2. För varje anmälan om behov av särskilt stöd som inkommer till rektorn ska rektorn se till att starta en utredning. Rektorn ska dokumentera hur många sådana anmälningar som inkommit till rektorn under perioden 29 oktober 2025 till 27 mars 2026 samt vilket datum som utredningarna startats för respektive elev. (3 kap 7 § skollagen)
3. Se till att beslut om enskild undervisning innehåller vilka ämnen eleven ska få enskild undervisning i och för vilken tidsperiod beslutet ska gälla. Samtliga aktiva åtgärdsprogram med beslut om enskild undervisning som fattats från den 29 oktober 2025 till 27 mars 2026 ska bifogas i redovisningen av vidtagna åtgärder. (3 kap 11 § skollagen)

Frånvaro

1. Se till att rektorn skyndsamt utreder orsaken till frånvaron för alla elever som har upprepad eller längre frånvaro från skolan om en utredning inte är uppenbart obehövligt. Dokumentation över vilka elever som har upprepad eller längre frånvaro ska bifogas i redovisningen av vidtagna åtgärder. Av dokumentationen ska det framgå när skolan uppmärksammat frånvaron som problematisk och när en frånvaroutredning inletts. Tre exempel på frånvaroutredningar ska bifogas i redovisningen av vidtagna åtgärder. (7 kap. 19 a § skollagen)

Arbetet mot kränkande behandling

1. Se till att lärare eller annan personal som får kännedom om att en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten anmäler detta till rektorn. Rektorn ska dokumentera hur många sådana anmälningar som inkommit under perioden 29 oktober 2025 till 27 mars 2026. Denna dokumentation

ska ges in i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder. (6 kap 10 § skollagen)

Områden utan konstaterade brister

Skolinspektionen avslutar ärendet i de delar som avser garantin för tidiga stödinsatser.

Redovisning av åtgärder

Redovisning av de vidtagna åtgärderna ska skickas via epost till skolinspektionen.umea@skolinspektionen.se eller per post till Skolinspektionen, Box 3177, 903 04 Umeå. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för ärendet (dnr SI 2025:6068) i de handlingar som sänds in.

Om ärendet

Skolinspektionen har utifrån myndighetens risk- och väsentlighetsanalys hösten 2025 inlett en tillsyn av Rätans skola i Bergs kommun.

I tillsynen har Skolinspektionen kontrollerat om verksamheten vid Rätans skola följer gällande bestämmelser om mottagande och undervisning av nyanlända elever, garantin för tidiga stödinsatser, extra anpassningar, särskilt stöd, frånvaro och arbetet mot kränkande behandling.

Tillsynen har genomförts genom intervjuer med elever, lärare, personal i elevhälsan och rektorn samt lektionsobservationer mellan den 23 september 2025 och 24 september 2025. Som en del av tillsynen har även dokumentation granskats, bl.a. frånvarostatistik, åtgärdsprogram, pedagogiska kartläggningar, kränkingsanmälningar och kartläggningar av nyanlända. Huvudmannen har getts tillfälle att yttra sig över allt material av betydelse för beslutet.

Motivering av beslutet

Huvudmannen ansvarar för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i skollagen, föreskrifter som har meddelats med stöd av skollagen och de bestämmelser för utbildningen som kan finnas i andra författningar (2 kap. 8 § skollagen). Vidare ska huvudmannen se till att nödvändiga åtgärder vidtas om det framkommer att det finns brister i verksamheten (4 kap. 7 § skollagen).

Föreläggande

Mottagande och undervisning av nyanlända elever

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Kartläggning av nyanländas kunskaper

Inför Skolinspektionens tillsyn av Rätans skola begärde Skolinspektionen att få ta del av uppgifter om hur många nyanlända elever som går vid skolenheten. Av inkommen dokumentation framgår att skolan under höstterminen 2025 har åtta nyanlända elever. I intervju med lärare såväl som elevhälsan och rektorn framgår dock andra siffror. Vid samtliga lärarintervjuer framgår att lärarna uppger olika antal nyanlända och att det råder en osäkerhet kring vilka elever som räknas som nyanlända och inte. Därtill uppger lärarna att de inte vet om någon av eleverna i fråga kartlagts enligt Skolverkets kartläggning av nyanlända steg 1 och 2 samt att de inte tagit del av något sådant material.

Specialpedagogen uppger att skolan har tre nyanlända elever där kartläggning steg 1 genomförts för två elever medan den tredje eleven helt saknar kartläggning.

Rektorn uppger att det är cirka sex elever som läser svenska som andraspråk på skolan och att det finns elever bland dessa som räknas som nyanlända, men att det totalt är sex till sju elever inom hela rektorsområdet som behöver kartläggas enligt Skolverkets kartläggningsmaterial för nyanlända.

Skolinspektionen har begärt in samtliga kartläggningar av nyanlända som berör eleverna på skolan och av inkommen dokumentation framgår att två elever har genomgått Skolverkets kartläggning av nyanlända steg 1 som avser litteracitet. Enligt elevhälsan och rektorn har någon kartläggning av elevernas numeracitet inte genomförts, eftersom rutinen för kartläggning av nyanlända ändrats i kommunen samt att det saknats personal vid skolan som har möjlighet och kunskap att genomföra den. Vid tidpunkten för Skolinspektionens besök vid verksamheten uppgav såväl rektorn som specialpedagogen att specialpedagogen är under utbildning för att kunna genomföra framtida kartläggningar av nyanlända vid skolan.

Rättslig reglering

Definition av nyanländ elev

Med nyanländ avses i denna lag den som

1. har varit bosatt utomlands,
2. nu är bosatt i landet, och
3. har påbörjat sin utbildning här senare än höstterminens start det kalenderår då han eller hon fyller sju år.

En elev ska inte längre anses vara nyanländ efter fyra års skolgång här i landet. Som bosatt utomlands anses den som inte anses bosatt i landet enligt 29 kap. 2 § (3 kap. 12 a § skollagen).

Kartläggning av nyanlända elevers kunskaper

En nyanländ elevs kunskaper ska bedömas om en sådan bedömning inte är uppenbart onödig. Om det behövs ska en sådan bedömning göras även för en elev som 1. har varit bosatt utomlands och som har påbörjat sin utbildning här senast vid höstterminens start det kalenderår då han eller hon fyller sju år, eller 2. efter skolgång i Sverige har varit bosatt utomlands och därefter har återvänt till Sverige för att återuppta sin utbildning här. Rektorn ansvarar för att bedömningar görs enligt första och andra styckena. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om underlag för sådana bedömningar (3 kap. 12 c § skollagen).

En bedömning enligt 12 c § ska göras skyndsamt. För en nyanländ elev och för en elev som avses i 12 c § andra stycket 2 ska bedömningen göras i sådan tid att beslut om placering i årskurs och undervisningsgrupp kan fattas enligt 12 e §. För en elev som avses i 12 c § andra stycket 1 ska bedömningen göras senast inom två månader från det att eleven har tagits emot inom skolväsendet i någon av de skolformer som anges i 12 b §. Resultatet av en bedömning enligt 12 c § ska beaktas vid beslut enligt 12 e och h §§, upprättande av individuell studieplan enligt 12 g § och bedömning av behov av studiehandledning på modersmålet enligt 12 i § samt vid övrig planering av undervisningen och vid fördelning av undervisningstiden (3 kap. 12 d § skollagen).

När en elevs kunskaper bedöms enligt 3 kap. 12 c § skollagen ska Skolverkets kartläggningsmaterial för bedömning av nyanlända elevers kunskaper steg 1 och 2 (diarienummer 2016:428) användas som underlag för bedömningen. I vilken omfattning kartläggningsmaterialet steg 1 och steg 2 ska användas bestäms utifrån den enskilda elevens förutsättningar och behov (SKOLFS 2016:10).

Av förarbetena framgår att en bedömning av nyanlända elevers kunskaper inte behövs om exempelvis eleven under den tid eleven har bott utomlands har gått i en svensk utlandsskola (prop. 2014/15:45 s. 29).

Underlåtenheten att genomföra en bedömning ska framstå som uppenbart obehövlig.

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att det finns brister i skolans arbete med mottagande och undervisning av nyanlända. Av utredningen framgår att det råder ovisshet hos personalen kring hur många nyanlända elever som går på skolan. Vidare framgår att för åtminstone en nyanländ elev har skolan inte genomfört Skolverkets kartläggning av nyanlända steg 1 och 2. För två nyanlända elever har Skolverkets kartläggning av nyanlända steg 2 inte genomförts. Det har av utredningen inte framkommit att kartläggningar har varit uppenbart onödiga för dessa elever. Skolinspektionen bedömer därför att det är en brist att kartläggning av nyanlända elevers kunskaper inte genomförs skyndsamt.

Studiehandledning på modersmål

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

I intervju med lärare, elevhälsan och rektorn framgår att det finns elever i låg- och mellanstadiet som har behov av studiehandledning på modersmålet men som inte får det. Enligt lärare och rektor finns det bland annat en elev med lettiska som modersmål som är i behov av studiehandledning. I intervju med lärare, elevhälsan och rektor framgår att det även kan finnas fler elever i behov av studiehandledning men att det inte är kartlagt hur elevernas behov ser ut.

Rättslig reglering

En elev ska få studiehandledning på sitt modersmål, om eleven behöver det. Studiehandledning får ges i interaktiv form med informations- och kommunikationsteknik där eleven och studiehandledaren är åtskilda i rum men inte i tid, om det inte finns någon lämplig person inom skolenheten som kan ge studiehandledning och huvudmannen trots upprepade ansträngningar inte har lyckats anställa en sådan (5 kap. 4 § skolförordningen).

Studiehandledning på modersmålet är en stödinsats som syftar till att ge eleven möjlighet att nå de kunskaper som minst ska uppnås. Studiehandledning på modersmål kan ges som extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen eller som särskilt stöd. Syftet med studiehandledning på modersmålet till nyanlända elever bör vara att ge eleverna möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. Det innebär att den studiehandledning som eleven ska få bör utgå från elevens stödbehov och lärarens planerade undervisning utifrån kursplanen och kunskapskraven i ämnet (prop. 2017/18:194, s. 36 ff).

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att det är en brist att det finns elever vid skolan som inte ges studiehandledning på modersmål trots att det föreligger ett behov av det. Av utredningen framgår att det finns minst en elev som riskerar att inte nå de kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppnås på grund av utmaningar med språket.

Extra anpassning och särskilt stöd

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Extra anpassningar

Av intervjuer med lärare och elevhälsa framgår att lärarna vid behov ger eleverna extra anpassningar. Flera lärare uppger att elever har extra anpassningar i form av extra provtid och anpassat material. I alla stadier förekommer även generella anpassningar för hela klassen, såsom bildstöd och tillgång till olika typer av fysiska hjälpmedel som skärmar, sittdynor och liknande. Vid intervju med elevhälsan framkommer även att elevhälsan kan rekommendera olika anpassningar utifrån elevers behov. Exempelvis har kuratorn genomfört observationer i vissa klasser och därefter rekommenderat specifika placeringar av vissa elever.

Anmäla och utreda elevers behov av särskilt stöd

Lärare uppger att det finns elever som får extra anpassningar i undervisningen men som är i behov av mer stödinsatser för att nå de kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppnås. Lärarna uppger att de samtalat om ett antal elever under möten med elevhälsan där även rektorn deltagit, men att lärarna inte vet om dessa elever ska utredas för särskilt stöd eller redan har utretts för särskilt stöd. Lärare uppger även att de inte vet vilka av sina elever, om några, har aktiva åtgärdsprogram eller vad dessa innehåller. På frågan om hur man gör en anmälan om särskilt stöd svarar hälften av lärarna att de inte vet. Samtliga lärare påtalar att ärendegången för hur man gör en anmälan om särskilt stöd ändrats under de senaste två läsåren och att det är elevhälsan som genomför utredningar om särskilt stöd.

Specialläraren uppger att det är elevhälsan som ansvarar för att utreda elevers behov av särskilt stöd och att anmälan om särskilt stöd ska göras av lärare via en blankett. Enligt specialläraren har det inkommit en sådan anmälan under innevarande termin. På frågan om hur många elever totalt som är anmälda för utredning av särskilt stöd uppger specialläraren att hen inte vet.

Specialpedagogen uppger att det är fyra elever som står i kö för att genomgå en pedagogisk kartläggning. Två av kartläggningarna är påbörjade.

Rektorn uppger att det inkommit nio anmälningar om särskilt stöd till elevhälsan men att det är två som är direkt kopplat till svårigheter i olika undervisningsämnen. Rektorn uppger att det finns elever som sedan tidigare varit i behov av särskilt stöd och åtgärdsprogram utifrån måluppfyllelse och psykosociala faktorer. Dessa elever har enligt rektorn diskuterats bland personalen och åtgärder har satts in, utan att först ha utrett elevens behov eller upprättat åtgärdsprogram. Såväl lärare som elevhälsan och rektorn framhåller att det finns brister i efterlevnaden av skolans rutiner gällande särskilt stöd.

Åtgärdsprogram och beslut om enskild undervisning

Skolinspektionen har i en skriftlig komplettering från huvudmannen tagit del av skolans enda åtgärdsprogram, vilket upprättades den 26 september 2025. Av åtgärdsprogrammet framgår att eleven på förmiddagen har sin skoldag på fritids och på eftermiddagen i ett eget rum tillsammans med en resurs. Av åtgärdsprogrammet framgår inte vilka ämnen eleven ska få undervisning i då hen har undervisning enskilt. Beslutet innehåller inte någon hänvisning till skollagens bestämmelse om enskild undervisning.

Rättslig reglering

Om det inom ramen för undervisningen, genom användning av ett nationellt kartläggningsmaterial eller ett nationellt bedömningsstöd, resultatet på ett nationellt prov eller uppgifter från lärare, övrig skolpersonal, en elev eller en elevs vårdnadshavare eller på annat sätt framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att uppfylla de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas, och inte annat följer av 7 §, ska eleven skyndsamt ges stöd i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen (3 kap. 5 § skollagen).

Om det inom ramen för undervisningen, resultatet på ett nationellt prov eller uppgifter från lärare, övrig skolpersonal, en elev eller en elevs vårdnadshavare eller på annat sätt framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att uppfylla de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas, trots att stöd har getts i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen, ska detta anmälas till rektorn. Detsamma gäller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga. Rektorn ska se till att elevens behov av särskilt stöd skyndsamt utreds. Behovet av särskilt stöd ska även utredas om eleven uppvisar andra svårigheter i sin skolsituation. Samråd ska ske med elevhälsan, om det inte är uppenbart

obehövt. Om en utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd, ska eleven ges sådant stöd. Det särskilda stödet ska ges med utgångspunkt i elevens utbildning i dess helhet, om det inte är uppenbart obehövt (3 kap. 7 § skollagen).

Ett åtgärdsprogram ska utarbetas för en elev som ska ges särskilt stöd. Av programmet ska behovet av särskilt stöd och hur det ska tillgodoses framgå. Av programmet ska det också framgå när åtgärderna ska följas upp och utvärderas och vem som är ansvarig för uppföljningen respektive utvärderingen (3 Kap. § 9 skollagen).

Om det finns särskilda skäl, får ett beslut om åtgärdsprogram för en elev i grundskolan innebära att särskilt stöd ska ges enskilt eller i en annan undervisningsgrupp (särskild undervisningsgrupp) än den som eleven normalt hör till (3 kap. 11 § skollagen).

I ärenden som avser myndighetsutövning mot någon enskild, i enlighet med skollagen, hos en skolhuvudman tillämpas bland annat följande bestämmelser i förvaltningslagen (2017:900): 27 § om dokumentation av uppgifter, 31 § om dokumentation av beslut, 32 § om motivering av beslut samt 33 och 34 §§ om underrättelse om innehållet i beslut och hur ett överklagande går till (29 kap. 10 § skollagen).

Ett beslut som kan antas påverka någons situation på ett inte obetydligt sätt ska innehålla en klargörande motivering, om det inte är uppenbart obehövt. En sådan motivering ska innehålla uppgifter om vilka föreskrifter som har tillämpats och vilka omständigheter som har varit avgörande för myndighetens ställningstagande (32 § förvaltningslagen).

Skolinspektionens bedömning

Extra anpassningar

Skolinspektionen bedömer att det inte framkommit annat än att verksamheter uppfyller författningarnas krav när det gäller att eleverna ges extra anpassningar.

Anmäla och utreda elevers behov av särskilt stöd

Skolinspektionen bedömer dock att det finns brister när det gäller att anmäla och utreda elever som kan vara i behov av särskilt stöd. Av utredningen framgår att det finns ett antal elever som såväl rektorn som elevhälsan känner till riskerar att inte nå de betygskriterier som minst ska uppfyllas, trots att lärarna ger eleverna extra anpassningar. Även om lärarna inte har följt skolan interna rutin för hur en anmälan om särskilt stöd ska gå till har lärarna återkommande informerat rektorn och elevhälsan att det finns elever som trots extra anpassningar befaras inte nå de betygskriterier som minst ska uppnås. Skolinspektionen bedömer att

dessa elever har kommit till rektorns kännedom i sådan utsträckning att rektorn borde ha startat utredningar om särskilt stöd.

När en anmälan gjorts till rektor ska rektorn se till att elevens behov av särskilt stöd skyndsamt utreds. Det är enligt skollagen inte frivilligt för rektorn att välja mellan att inleda eller inte inleda en utredning om särskilt stöd efter att en anmälan om särskilt stöd inkommit. En utredning kan i vissa fall göras snabbt och enkelt medan det i andra fall kan behövas en mer omfattande utredning. Någon tidsgräns för hur lång tid en utredning får ta är inte angivet i lag. Huvudprincipen är dock att det ska ske så skyndsamt så att eleven får det stöd hen behöver så fort som möjligt.

Mot denna bakgrund bedömer Skolinspektionen därför att det är en brist att rektorn inte alltid startar en utredning om särskilt stöd trots att det framkommit att eleven trots extra anpassningar befaras inte nå de betygskriterier som minst ska uppfyllas.

Åtgärdsprogram och beslut om enskild undervisning

Skolinspektionen bedömer att det finns brister i skolans åtgärdsprogram. Av åtgärdsprogrammet framgår att eleven ska ges undervisning i eget rum tillsammans med resurs. Detta är, enligt skollagens definition, att betrakta som enskild undervisning. Beslutet saknar uppgift om vilka ämnen eleven ska få undervisning i enskilt. För elever som ges särskilt stöd ska ett åtgärdsprogram utarbetas av vilket behovet av särskilt stöd och hur det ska tillgodoses framgår. Att det inte framgår vilka ämnen som eleven ska få enskild undervisning i innebär att elevens behov av särskilt stöd och hur det ska tillgodoses inte framgår av det beslutade åtgärdsprogrammet. Detta är en brist.

Vidare saknar åtgärdsprogrammet med beslut om enskild undervisning en hänvisning till aktuella bestämmelser i skollagen. Av skollagen framgår att förvaltningslagen ska tillämpas vid beslut om åtgärdsprogram och att beslutet ska ha en klargörande motivering, om det inte är uppenbart obehövligt. Motiveringen ska innehålla uppgifter om vilka föreskrifter som har tillämpats och vilka omständigheter som har varit avgörande för ställningstagandet. Att det saknas hänvisningar till författningsstödet för åtgärden enskild undervisning är en brist.

Frånvaro

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Skolinspektionen har tagit del av underlag från huvudmannen gällande skolans hantering av frånvaro och av denna framkommer följande.

Information om en elevs frånvaro ges digitalt samma dag om eleven inte redan är frånvar oanmäld. Vid behov kontaktas även vårdnadshavarna per telefon. Om frånvaron överstiger 20 procent eller är oroande på annat sätt som att eleven exempelvis är frånvarande vid samma ämne eller speciell veckodag används närvaroplanen där en enklare frånvarokartläggning genomförs. Vid fortsatt hög frånvaro kopplas elevhälsan in och en fördjupad kartläggning och plan görs. Enligt inkommen dokumentation har tre elever tagits upp på grund av frånvaro på elevhälsoträffar de senaste tolv månaderna. Av inkommen dokumentation från huvudmannen framgår även att det är fem elever som har frånvaro som överstiger 20 procent.

Lärare berättar att det finns elever med oroande frånvaro eller frånvaro som överstiger 20 procent. Bland annat uppger de att det finns två elever med 70 och 60 procents frånvaro. Lärarna uppger att de inte vet om en kartläggning av båda elevernas frånvaro genomförts. Rektorn berättar att det finns elever på skolan som har hög frånvaro där skolan inte följt rutinerna gällande utredning av deras frånvaro. Rektorn uppger att det är tre frånvaroutredningar som genomförts de senaste tolv månaderna, men att det borde vara fem utifrån hur elevernas frånvaro sett ut.

Rättslig reglering

En elev i förskoleklassen eller grundskolan ska delta i den verksamhet som anordnas för att ge den avsedda utbildningen, om eleven inte har giltigt skäl att utebli. Om en elev i förskoleklassen eller grundskolan utan giltigt skäl uteblir från den obligatoriska verksamheten, ska rektorn se till att elevens vårdnadshavare samma dag informeras om att eleven har varit frånvarande (7 kap. 17 § skollagen).

Om en elev har upprepade eller längre frånvaro från den verksamhet som avses i 17 § ska rektorn, oavsett om det är fråga om giltig eller ogiltig frånvaro, se till att frånvaron skyndsamt utreds om det inte är obehövligt. Utredningen ska genomföras i samråd med eleven och elevens vårdnadshavare samt med elevhälsan. Om förutsättningarna för en utredning om särskilt stöd enligt 3 kap. 7 § är uppfyllda ska även en sådan utredning inledas. När en utredning om en elevs frånvaro har inletts ska rektorn se till att frånvaron snarast anmäls till huvudmannen (7 kap. 19 a § skollagen).

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att det finns brister i skolans arbete med att utreda elevers frånvaro. Av utredningen framgår att det finns fem elever som har en frånvaro som överstiger 20 procent eller mer och att det bland dessa elever finns oro för elevens skolsituation. Trots detta har frånvaroutredning inte genomförts i samtliga fall där oro funnits. Det har

inte heller framkommit att en utredning av elevernas frånvaro skulle vara obehövlig. Syftet med utredningen är, utöver att kartlägga orsakerna till frånvaron, att utgöra ett underlag för att sätta in åtgärder som gör att eleven kan bryta ett negativt frånvaromönster. Att frånvaroutredningar inte genomförs kan leda till att åtgärder för att komma till rätta med frånvaron uteblir och att elevens rätt till utbildning inte kan tillgodoses.

Arbetet mot kränkande behandling

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Enligt den dokumentation som huvudmannen inkommit med inför tillsynen framgår att skolan gjort fem anmälningar om kränkande behandling de senaste 12 månaderna. I intervju med lärare, elevhälsa och rektorn framkommer att det sker kränkningar på skolan men att antalet kränkningsanmälningar inte motsvarar antalet kränkningar på skolan. Lärare ger som förklaring att det tar mycket tid att dokumentera en kränkning och att de prioriterar att samtala med inblandade elever och deras vårdnadshavare. Om lärare skulle ta sig tid att skriva kränkningsanmälningar hade skolan haft betydligt fler sådana. Lärare uppger dock att de vid incidenter av allvarligare karaktär tar sig tid att skriva en kränkningsanmälan. Lärare uppger att de inte vet vad som händer med en kränkningsanmälan efter att den skickats in och att det i vissa fall känns oklart när en kränkningsanmälan ska göras.

Elevhälsan och rektorn uppger att det finns en rutin för kränkningsanmälningar på skolan. På frågan om det stämmer att det inkommit fem anmälningar om kränkande behandling de senaste tolv månaderna uppger elevhälsan att det borde vara fler. Elevhälsan uppger även att det finns brister i hur rutinen för kränkningsanmälningar efterföljts utifrån att skolan haft personalbyte det senaste läsåret och vid en tidpunkt stått utan rektor.

Rektorn uppger att rutinen för kränkningsanmälningar är ny och att det funnits andra rutiner på skolan innan rektorn tillträdde i april 2025. Detta kan enligt rektorn förklara varför personalen upplever en osäkerhet kring ärendegången för kränkningsanmälningar.

Skolinspektionen har i samband med tillsynen även tagit del av tre kränkningsanmälningar. I två fall redogörs inte om några åtgärder vidtagits. I samtliga fall framgår inte om någon typ av uppföljning gjorts i ärendet.

Rättslig reglering

En lärare eller annan personal som får kännedom om att en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten är

skyldig att anmäla detta till rektorn. En rektor som får kännedom om att en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten är skyldig att anmäla detta till huvudmannen. Huvudmannen är skyldig att skyndsamt utreda omständigheterna kring de uppgivna kränkningarna och i förekommande fall vidta de åtgärder som skäligen kan krävas för att förhindra kränkande behandling i framtiden (6 kap. 10 § skollagen).

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att det finns brister i skolans arbete mot kränkande behandling. Av utredning framgår att skolpersonal inte anmäler alla uppgifter om kränkande behandling till rektorn. Bland annat framgår det i intervju med såväl lärare som elevhälsan att det borde finnas fler anmälningar om kränkande behandling än de fem som huvudmannen uppgett. Vidare framgår att det finns fall där lärare inte upprättat en anmälan om kränkande behandling på grund av tidsbrist. Detta trots att det enligt lärare, elevhälsan och rektorn förekommer kränkningar på skolan. Skolinspektionen bedömer därav detta som en brist.

Val av ingripande

Skolinspektionen får förelägga en huvudman som står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten (26 kap. 10 § skollagen).

Bergs kommuns verksamhet vid Rätans skola uppfyller inte författningarnas krav vad gäller mottagande och undervisning av nyanlända elever, studiehandledning på modersmål, särskilt stöd, frånvaro och arbetet mot kränkande behandling. Det finns därför skäl att förelägga Bergs kommun att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Områden utan konstaterade brister

Garantin för tidiga stödinsatser

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Av intervjuer med lärare framgår att undervisande lärare ansvarar för genomförandet av Skolverkets kartläggningsmaterial för förskoleklass samt Skolverkets bedömningsstöd för årskurs 1 och 3. Såväl kartläggningsmaterialet som bedömningsstöden genomfördes enligt plan under läsåret 2024/2025. De lärare som jobbar med att genomföra

kartläggningsmaterialet och bedömningsstöden uppger att alla elever i förskoleklass och årskurs 1 genomförde samtliga delar av materialen. Arbetet med att genomföra nuvarande läsårs kartläggningsmaterial och bedömningsstöd har påbörjats men inte avslutats ännu. Enligt lärare avses samtligt material genomföras enligt planering där hela kartläggningsmaterialet för förskoleklass genomförs under höstterminen 2025. Bedömningsstöden genomförs under höstterminen 2025 och vårterminen 2026.

Lärarna uppger att de gör särskilda bedömningar i samråd med specialpedagogisk kompetens i de fall resultatet på kartläggningsmaterial eller bedömningsstöd indikerar att en elev kan ha svårigheter att nå målen. Bedömningen kan leda till extra anpassningar eller extra stöd i undervisningen. Bedömningarna sker genom muntliga diskussioner mellan lärare och specialpedagogisk kompetens.

Lärare uppger vidare att de nationella proven för årskurs 3 genomförandes under den föreskrivna provtiden under vårterminen 2025 samt att alla elever genomförde samtliga delprov. De nationella proven samrättas i kommunen där lärare från olika skolor byter prov med varandra för att säkerställa likvärdig bedömning. Proven analyseras därefter på samma vis som resultaten i övriga delar av garantin. Extra anpassningar görs vid behov och stäms av med specialpedagogisk kompetens.

Lärare uppger att det sker överlämningar mellan förskoleklass och mellanstadiet. Vid överlämningarna diskuteras de elever som det finns oro kring eller som har extra anpassningar eller annan form av stöd, med syftet att eleven ska få ett bra mottagande. Lärare uppger dock att överlämningarna med information inte varit så strukturerade som de borde i alla elevfall.

Rättslig reglering

Genomförande av garantin för tidiga stödinsatser

I förskoleklass ska Skolverkets kartläggningsmaterial i språklig medvetenhet (dnr 2019:567) och kartläggningsmaterial i matematiskt tänkande (dnr 2019:568) användas. För varje elev ska läraren använda kartläggningsmaterialen vid avstämningstillfällen under höstterminen (8 kap. 2 och 3 §§ skolförordning [2011:185], 2–5 §§ Skolverkets föreskrifter om obligatoriska nationella kartläggningsmaterial i språklig medvetenhet och i matematiskt tänkande i förskoleklass [SKOLFS 2019:16]).

I årskurs 1 i grundskolan ska Skolverkets nationella bedömningsstöd i läs och skrivutveckling (dnr 2019:563) användas i ämnena svenska och svenska som andraspråk och Skolverkets nationella bedömningsstöd i taluppfattning (dnr 2019:564) användas i ämnet matematik. För varje elev

ska läraren använda bedömningsstöden vid avstämningstillfällen under både höstterminen och vårterminen (9 kap. 22 b och c §§ skolförordningen och 2 – 4 §§ Skolverkets föreskrifter om obligatoriska nationella bedömningsstöd i svenska, svenska som andraspråk och matematik i årskurs 1 i grundskolan och sameskolan [SKOLFS 2016:66]).

I årskurs 3 i grundskolan ska nationella prov genomföras på vårterminen i svenska, svenska som andraspråk och matematik. Ett nationellt prov består av flera delprov som samtliga ska genomföras under en viss period (9 kap. 20–21 och 22 §§ skolförordningen och 4 § Skolverkets föreskrifter om nationella prov i årskurs 3, 6 och 9 i grundskolan läsåret 2024/2025 [SKOLFS 2023:140]).

Om det finns särskilda skäl får rektor besluta att en lärare inte behöver använda kartläggningsmaterial, nationella bedömningsstöd eller nationella prov, eller delar av dessa, för enskilda elever (9 kap. 20 § skolförordningen, 6 § SKOLFS 2019:16 och 6 § SKOLFS 2016:66).

Särskild bedömning och planering av insatser

Det ska göras en särskild bedömning av en elevs kunskapsutveckling i förskoleklassen om det utifrån användning av ett nationellt kartläggningsmaterial finns en indikation på att eleven inte kommer att uppfylla kriterierna för bedömning av kunskaper för årskurs 1 eller 3 i svenska, svenska som andraspråk eller matematik. En särskild bedömning ska även göras i lågstadiet i grundskolan om det utifrån användning av ett nationellt bedömningsstöd eller ett nationellt prov i svenska, svenska som andraspråk eller matematik, finns en indikation på att eleven inte kommer att uppfylla kriterierna för bedömning av kunskaper för årskurs 1 eller 3 (3 kap. 4 § första stycket skollagen [2010:800]).

Om det efter en särskild bedömning kan befaras att eleven inte kommer att uppfylla de kriterier för bedömning av kunskaper som gäller för den aktuella skolformen, ska det skyndsamt planeras för stöd i form av extra anpassningar eller göras en anmälan till rektorn om att elevens behov av särskilt stöd behöver utredas (3 kap. 4 § andra stycket, 3 kap. 5 § och 3 kap. 7 § skollagen).

Det behöver inte göras någon särskild bedömning om förutsättningarna för extra anpassningar eller för anmälan till rektor om särskilt stöd redan är uppfyllda. Det ska i sådant fall skyndsamt planeras för extra anpassningar eller göras en anmälan till rektorn (3 kap. 4 § tredje stycket skollagen).

Ansvarig förskollärare eller lärare ska samråda med personal med specialpedagogisk kompetens vid en särskild bedömning och vid planering av extra anpassningar när det i förskoleklassen eller lågstadiet upptäcks att sådant stöd behöver ges i svenska, svenska som andraspråk eller matematik. Samråd enligt 3 kap. 4 a § p. 1 och 2 behöver dock inte

genomföras om den ansvarige förskolläraren eller läraren har specialpedagogisk kompetens (3 kap. 4 a § skollagen).

I slutet av förskoleklassen och i slutet av lågstadiet i grundskolan och sameskolan ska det genomföras en uppföljning av sådant stöd som getts enligt 3 kap. 5 § skollagen (extra anpassningar) i svenska, svenska som andraspråk och matematik. Resultatet av denna uppföljning ska överföras till den lärare som ska ansvara för eleven i nästa årskurs (3 kap. 4 b § skollagen).

Ansvarig förskollärare eller lärare ska samråda med personal med specialpedagogisk kompetens vid uppföljning enligt 4 b §. Samråd enligt 3 kap. 4 a § p. 3 behöver inte genomföras om den ansvarige förskoleläraren eller läraren har specialpedagogisk kompetens (3 kap. 4 a § skollagen).

Skolinspektionens bedömning

Av ovan redovisade omständigheter framkommer inte annat än att verksamheten uppfyller författningarnas krav inom detta område. Ärendet ska därför avslutas i denna del.

X Lisa Naudot Bergh

Lisa Naudot Bergh

Beslutsfattare

Signerat av: Lisa Naudot Bergh

X Jasmine Johansson

Jasmine Johansson

Föredragande

Signerat av: Jasmine Johansson

I ärendets slutliga handläggning har även utredaren Anders Haglund medverkat.